

Nik Trontelj

Matija Škerbec, Osebna kronika (1949–1957)

Matija Škerbec (1886–1963) v drugem delu svojih spominov predstavi svoje življenje izseljenskega duhovnika v ZDA. Besedilo opisuje obdobje od njegovega prihoda v ZDA (1949) do leta 1957. Posebej sistematičen je prikaz posameznih let od 1955 naprej. V zaključku spisa je uvrščen tudi pregled nekaterih dogodkov iz leta 1958.

Večji del zapisov je posvečen avtorjevemu kritičnemu pogledu na tedanjo ameriško družbo, zlasti na delovanje slovenskih cerkvenih in kulturnih organizacij ter trenja med slovenskimi duhovniki, ki so v ZDA delovali že pred drugo svetovno vojno, in povojnimi izseljenskimi duhovniki – begunci. V tem smislu natančno predstavi razmere v slovenskih župnijah v Clevelandu in okolici, zlasti pri cerkvi sv. Vida, kjer je deloval. Odkrito piše o osebnih napetostih med tamkajšnjimi slovenskimi duhovniki in nesoglasjih med izseljenskim župnikom Jernejem Ponikvarjem in kaplanoma V. Tomcem ter J. Vargo, ki so krnili razcvet župnijskih dejavnosti med begunci. Škerbec leta 1955 toži, da je v opisanih razmerah nemogoče delovati in razmišlja o preselitvi v Evropo. Pri svojem razmisleku ugotavlja zgodovinsko–sociološke vzroke za razhajanja med predvojnimi (ali v ZDA rojenimi) in povojnimi izseljenci. Prišel je do zaključka, da je glavni razlog za razdore v različnih kulturnih navadah in naravi izobrazbe. Meni, da so duhovniki v širšem prostoru srednje Evrope na podobni stopnji omike in kakovosti izobrazbe, medtem ko se ameriški duhovniki lahko pohvalijo z naprednimi družbenimi dosežki, vendar v razvitosti človeške kulture in teološke izobrazbe zaostajajo za evropskimi sobrati. Poleg tega je razdiralno vlogo odigralo tudi ljubosumje in nevoščljivost ameriških duhovnikov slovenskega porekla, ki niso več dobro obvladali slovenskega jezika, zato so negodovali ob splošnem mnenju vernikov, da »*novi gospodje [povojni izseljenski duhovniki] dosti boljše pridigujejo*«.

Škerbec v svojem delu nekaj pozornosti nameni tudi drugim temam. Potopisno predstavi počitniško potovanje po ZDA s prijateljem Jožetom Cvelbarjem (1956). Piše o izdaji svoje knjige *Pregled novodobnega slovenskega katoliškega gibanja*, ki je v ZDA izšlo v dveh delih (1957) ter komentira pozitivne in negativne odzive. Slednji so mu zamerili preveč kritično pisanje o Kreku in škofu Jegliču. Škerbčeva pozicija je bila skladna z njegovim lastnim prištevanjem k struji t. i. »starinov« znotraj katoliškega gibanja med Slovenci po prvi svetovni vojni. Tem so nasproti stali liberalnejši »mladini«. Velja omeniti še Škerbčev prisrčen opis

srečanja s škofom Rožmanom v Lemontu ob 25. obletnici njegovega škofovskega posvečenja. Občudoval ga je kot ponižnega in potrpežljivega človeka ter ga zaradi njegovih kreposti proglasil za zgled izseljenskim Slovencem in begunskim duhovnikom.